

Roll No.

025/C

[Map of Punjab]

Total No. of Questions : 6

[Total No. of Printed Pages : 14

SS

2323

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ

HISTORY

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time Allowed : 3 Hours

Maximum Marks : 80

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ:** (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪਠੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੈਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੈਪਰ-ਕੋਡ **025/C** ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ।
(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪਠੀ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ **28** ਪਠੀ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ।
(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪਠੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ **6** ਭਾਗਾਂ (**ੳ, ਅ, ਈ, ਸ, ਹ, ਕ**) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
(v) ਭਾਗ-**ੳ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਦੇ 20 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
(vi) ਭਾਗ-**ਅ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਦੇ 10 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
(vii) ਭਾਗ-**ਈ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 3 ਦੇ 8 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 30 - 35 ਸਥਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।
(viii) ਭਾਗ-**ਸ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 4 ਦੇ 2 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਉਪ-ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
(ix) ਭਾਗ-**ਹ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 5 ਵਿੱਚ 100% ਅਂਤਰਿਕ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 100 - 150 ਸਥਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ।
(x) ਭਾਗ-**ਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6 ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਕੁੱਲ 15 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਤੋਂ 5 ਅੰਕ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (20 - 25 ਸਥਦਾਂ ਵਿੱਚ) ਕਰਨ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ 100% ਅਂਤਰਿਕ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।
(xi) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਬਹੁਤਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ : **20×1=20**
(i) 'ਤਿੰਨ-ਪੱਖੀ ਸੰਘੀ' ਕਦੋ ਹੋਈ ? 1
(ੳ) 1868 ਈ. (ਅ) 1875 ਈ. (ਇ) 1838 ਈ. (ਸ) 1839 ਈ.

- (ii) पेसावर ढुँ मित्तन तें बाद महाराजा राणीउ मिंग ने उर्बं दा गवर्नर किम ढुँ बटाइआ ? 1
 (अ) राजा पिअन मिंग
 (इ) नवन वैतुरा
 (ब) महाराजा राणीउ मिंग समै पिंड ढुँ की किहा जांदा सी ? 1
 (च) गराम
 (द) बलाक
 (ए) राणीउ मिंग नाला
 (फ) नवन अलाचड

(iii) महाराजा राणीउ मिंग समै पिंड ढुँ की किहा जांदा सी ? 1
 (अ) हरी मिंग नाला
 (इ) नवन अलाचड

(iv) नहरनाम-ऐ-राणीउ मिंग दी रचना किम ने कीडी ? 1
 (अ) दीवान अमरनाथ
 (इ) गणेश दास वडेहरा
 (ए) भवानी दास

(v) भासा दे आपार ते पंजाब दी वैड कर्दे कीडी गाई ? 1
 (अ) 1947 ई.
 (इ) 1957 ई.
 (ए) 1857 ई.
 (ब) 1966 ई.

(vi) दसम ग्रैष दा मंकलन किम ने कीडा ? 1
 (अ) भाई साहिब मिंग जी
 (इ) भाई मठी मिंग जी
 (ए) भाई ताहु मिंग जी

(vii) लैपी वैस दी सखापना किम ने कीडी सी ? 1
 (अ) मिंकदर लैपी
 (इ) एलड खां लैपी
 (ए) दिवराहिम लैपी

(viii) 'नहिर' डुँ की भाव है ? 1
 (अ) पूमात्मा दा ट्रैप
 (इ) हेकर

(ix) 'उदामी भड' दा संमस्यापक कैन सी ? 1
 (अ) बाषा लधमी दास जी
 (इ) बाषा सौ चेद जी
 (ए) बाषा गुरुचिता जी

(x) 'आदि ग्रैष साहिब' दा संकलन किम ने कीडा सी ? 1
 (अ) गुरु गोਬिंद मिंग जी
 (इ) गुरु अਰਜन देव जी
 (ए) गुरु हरिगोਬिंद जी

(xi) गुरु हरिगोबिंद जी दी माता जी दा की नाम सी ? 1
 (अ) माता मुंदरी जी
 (इ) माता नाली जी
 (ए) माता सुलेखनी जी

(xii) माखेवाल दी जांत ते किहज्जा नवार वसाइआ गिआ ? 1
 (अ) चैक नाठबी
 (इ) मरिगोबिंदपर

- (xiii) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸੀ ?
 (ਉ) ਬਜ਼ਨਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰ
 (ਏ) ਪਿਛਿਤ ਹਰਿਜਸ
 (ਉ) ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਸੀ ?
 (ਉ) ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
 (ਏ) ਲੋਹਗੜ
- (xv) ਅਖਦੁਸ ਸਮਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੁਬੇਦਾਰ ਕਿਸ ਨੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ?
 (ਉ) ਅਕਬਰ
 (ਏ) ਜਹਾਂਗੀਰ
 (ਉ) ਅਖਦੁਸ ਸਮਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੁਬੇਦਾਰ ਕਿਸ ਨੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ?
 (ਉ) ਅਕਬਰ
 (ਏ) ਜਹਾਂਗੀਰ
 (ਉ) ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਚ
- (xvi) ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੈ ਹੋਈ ?
 (ਉ) 1757 ਈ. (ਅ) 1857 ਈ.
 (ਏ) 1748 ਈ. (ਸ) 1947 ਈ.
- (xvii) 'ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਲਾਲੀ' ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰੈ ਲਾਹੌਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ?
 (ਉ) 1581 ਈ. (ਅ) 1582 ਈ.
 (ਏ) 1575 ਈ. (ਸ) 1572 ਈ.
- (xviii) 'ਮੁਗਲਾਨੀ ਬੇਗਮ' ਕਿਸ ਦੀ ਵਿਖਿਆ ਪਤਨੀ ਸੀ ?
 (ਉ) ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ
 (ਏ) ਤੈਮਰ ਸਾਹ
 (ਉ) ਮੀਰ ਮੰਤੁ
 (ਏ) ਚੰਗੇਜ਼ ਖਾਂ
- (xix) 'ਕਲਈਆ ਮਿਸਲ' ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਕੌਣ ਸੀ ?
 (ਉ) ਆਲਾ ਸਿੰਘ
 (ਏ) ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ
 (ਉ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਮ ਕੀ ਸੀ ?
 (ਉ) ਹਰੀ ਸਿੰਘ (ਅ) ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ
 (ਏ) ਸੇਰ ਸਿੰਘ
 (ਸ) ਜ਼ਰੈਲਲ ਸਿੰਘ
- ਭਾਗ-ਆ**
- 10x1=10**
2. ਖਾਲੀ ਸਥਨ ਭਰੋ :
 (i) ਚਿਸ਼ਡੀ ਮਿਲਸਲੇ ਦੀ ਨੰਹ ਨਾਮ _____ ਵਿਖੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ।
 (ii) ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ _____ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ।
 (iii) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਤਮ ਕਥਾ ਦਾ ਨਾਮ _____ ਹੈ ।
 (iv) ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਮ _____ ਸੀ ।
 (v) ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ।
 ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲੱਡ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ :
 (vi) ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1757 ਈ. ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ।
 (vii) ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਜਮਰੈਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਨਜ਼ਿੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
 (viii) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਹੀ ਮੌਹਰ ਤੇ 'ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ' ਸ਼ਬਦ ਉੱਕੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ।
 (ix) ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲਿਪ ਸਿੰਘ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਜ਼ਿੰ ਸੀ ।
 (x) ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਸੀ ।

ਭਾਗ-੯

3.	ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 30 – 35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ ।	5×3=15
(i)	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।	3
(ii)	ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।	3
(iii)	ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸਨ ?	3
(iv)	ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਅਤੇ ਤਰੁਣ ਦਲ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?	3
(v)	‘ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ’ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।	3
(vi)	ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?	3
(vii)	ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?	3
(viii)	16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਿਕੋਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?	3

ਭਾਗ-੧

4.	ਸੌਤ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2×5=10
----	-------------------	--------

(ੳ) ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅੱਜ ਤੋਂ ਲੱਗਭੱਗ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਜਾਂ ਹੜੱਪਾ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ; ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਰਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸੀ । ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਇਸੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਲਿੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਗੀਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਕਸ਼ਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਾ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਸਥਿਤ ਸਨ । ਅਰਥਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਦੇ ਲੇਖਕ ਕੋਟਿਲਯ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਣਿਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿਕਿਤਸਕ ਚਰਕ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ । ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਇਆ । ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ । ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਮੌਰੀਆ ਅਤੇ ਹਰਸ਼ ਵਰਧਨ ਜਿਹੇ ਰਾਜਿਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :

(i)	ਅਰਥਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਸੀ ?	1
(ii)	ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਾਰ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ?	1
(iii)	ਪਾਣਿਨੀ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ ?	1
(iv)	ਹੜੱਪਾ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋਇਆ ?	1
(v)	ਕਿਹੜੇ ਮਹਾਂਕਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸੀ ?	1

(ਅ) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 29 ਮਾਰਚ, 1849 ਈ. ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਗਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਾਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੋਹੋਨੂਰ ਹੀਰਾ ਵੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਵਾਨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਤੇ ਮੁੱਕਦਮਾ ਲਲਾ ਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹੈਨਰੀ ਲਾਰੈਂਸ ਨੂੰ ਉਸ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ, ਜੰਦ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਆਦਿ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਲੜਾਈ (1848 – 49 ਈ.) ਵਿਚ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :

(i) ਕੋਹੋਨੂਰ ਹੀਰਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ?	1
(ii) ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁੱਕਦਮਾ ਕਿਸ ਉਪਰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ?	1
(iii) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ?	1
(iv) ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?	1
(v) ਅੰਗਰੇਜ਼ਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ?	1

ਭਾਗ-ਹ

5. ਵੱਡੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ $2 \times 5 = 10$

ਭਾਗ-I ਅਤੇ **ਭਾਗ-II** ਵਿੱਚੋਂ 100% ਅਂਤਰਿਕ ਛੋਟ ਹੈ। ਹਰ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 100 – 150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ।

ਭਾਗ-I

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ?

ਜਾਂ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ?

ਭਾਗ-II

‘ਗੁਰਮੱਤਾ’ ਅਤੇ ‘ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ’ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ।

ਜਾਂ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪੰਜ ਲਗਾਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਕ

6. ਨਕਸ਼ਾ $10 + 5 = 15$

ਦਿਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ 20 – 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਦਿਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੰਘ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ 20 – 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

- नोट:** (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 025/C अवश्य लिखें।

(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें मुख्य पृष्ठ सहित 28 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गए पृष्ठ/पृष्टों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

(iv) प्रश्न-पत्र 6 भागों (क, ख, ग, घ, ड, च) में बाँटा गया है।

(v) भाग-क प्रश्न नं. 1 के 20 उप-भाग हैं। प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है।

(vi) भाग-ख प्रश्न नं. 2 के 10 उप-भाग हैं। प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है।

(vii) भाग-ग प्रश्न नं. 3 के 8 उप-भाग हैं। कोई पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 30 – 35 शब्दों में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न 3 अंक का है।

(viii) भाग-घ प्रश्न नं. 4 के 2 उप-भाग होंगे। प्रत्येक उप-भाग के पाँच प्रश्न होंगे। प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है।

(ix) भाग-ड प्रश्न नं. 5 में 100% आंतरिक छूट होगी। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 100 – 150 शब्दों में दीजिए।

(x) भाग-च प्रश्न नं. 6 में एक प्रश्न है जो मानचित्र से सम्बन्धित है। इसके कुल 15 अंक होंगे। स्थान दिखाने के लिए 10 अंक हैं और 5 अंक प्रत्येक स्थान की व्याख्या (20 – 25 शब्दों में) करने के लिए हैं। मानचित्र में 100% आंतरिक छूट है।

(xi) पंजाब का मानचित्र उत्तर-पुस्तिका के साथ न्तर्थी कीजिए।

भाग-क

1. बहुविकल्पीय प्रश्न :

(i) 'त्रिपक्षीय संधि' कब हुई थी ?
 (क) 1868 ई. (ख) 1875 ई. (ग) 1838 ई. (घ) 1839 ई.

(ii) पेशावर को जीतने के बाद, महाराजा रणजीत सिंह ने वहाँ का गवर्नर किसको बनाया ?
 (क) राजा ध्यान सिंह (ख) हरी सिंह नलुआ
 (ग) जनरल वैंटूरा (घ) जनरल अलारड

(iii) महाराजा रणजीत सिंह के समय गाँव को क्या कहा जाता था ?
 (क) ग्राम (ख) ब्लॉक (ग) मौजा (घ) कस्बा

(iv) ज़फरनामा-ए-रणजीत सिंह की रचना किसने की ?
 (क) सोहन लाल सूरी (ख) दीवान अमरनाथ
 (ग) गणेश दास बढेहरा (घ) भवानी दास

(v) भाषा के आधार पर पंजाब को कब बाँटा गया ?
 (क) 1947 ई. (ख) 1957 ई. (ग) 1857 ई. (घ) 1966 ई.

(vi) दशम ग्रंथ का संकलन किसने किया ?				1
(क) भाई साहिब सिंह जी	(ख) भाई बिधी चन्द जी			
(ग) भाई मनी सिंह जी	(घ) भाई तारु सिंह जी			
(vii) लोधी वंश की स्थापना किसने की थी ?				1
(क) बहलोल लोधी	(ख) सिकंदर लोधी			
(ग) इब्राहिम लोधी	(घ) दौलत खाँ लोधी			
(viii) 'नदिर' से क्या भाव है ?				1
(क) ईश्वर की मेहर (कृपा)	(ख) ईश्वर का क्रोध			
(ग) अहंकार	(घ) दान			
(ix) 'उदासी मत' के संस्थापक कौन थे ?				1
(क) बाबा लखमी दास जी	(ख) बाबा दातू जी			
(ग) बाबा श्री चंद जी	(घ) बाबा गुरदित्ता जी			
(x) 'आदि ग्रंथ साहिब' का संकलन किसने किया ?				1
(क) गुरु गोबिन्द सिंह जी	(ख) गुरु नानक देव जी			
(ग) गुरु अर्जन देव जी	(घ) गुरु हरिगोबिन्द जी			
(xi) गुरु हरिगोबिन्द जी की माता जी का क्या नाम था ?				1
(क) माता गंगा देवी जी	(ख) माता सुन्दरी जी			
(ग) माता नानकी जी	(घ) माता सुल्खनी जी			
(xii) माखोवाल की जगह पर कौन-सा नगर बसाया गया था ?				1
(क) करतारपुर	(ख) चक्क नानकी			
(ग) हरिगोबिन्दपुर	(घ) सरहिन्द			
(xiii) गुरु गोबिन्द सिंह जी ने फारसी भाषा किससे सीखी थी ?				1
(क) बजर सिंह राजपूत	(ख) भाई साहिब चन्द			
(ग) पंडित हरजस	(घ) काज़ी पीर मुहम्मद			
(xiv) बाबा बंदा सिंह बहादुर की राजधानी का क्या नाम था ?				1
(क) आनंदपुर साहिब	(ख) लाहौर			
(ग) लोहागढ़	(घ) दिल्ली			
(xv) अब्दुस समद खाँ को लाहौर का सूबेदार किसने नियुक्त किया ?				1
(क) अकबर	(ख) फरुखसियर	(ग) जहाँगीर	(घ) बहादुर शाह	
(xvi) दल खालसा की स्थापना कब हुई ?				1
(क) 1757 ई.	(ख) 1857 ई.	(ग) 1748 ई.	(घ) 1947 ई.	
(xvii) 'ज़ब्ती प्रणाली' पंजाब में कब लागू की गई ?				1
(क) 1581 ई.	(ख) 1582 ई.	(ग) 1575 ई.	(घ) 1572 ई.	

- (xviii) 'मुगलानी बेगम' किसकी विधवा पत्नी थी ? 1
 (क) जकरिया खाँ (ख) मीर मनू
 (ग) तैमूर शाह (घ) चंगेज़ खाँ
- (xix) 'कन्हैया मिसल' का संस्थापक कौन था ? 1
 (क) आला सिंह (ख) महा सिंह (ग) चडत सिंह (घ) जय सिंह
- (xx) महाराजा रणजीत सिंह के बचपन का नाम क्या था ? 1
 (क) हरी सिंह (ख) बुद्ध सिंह (ग) शेर सिंह (घ) जरनैल सिंह

भाग-ख

2. रिक्त स्थान भरिए : 10×1=10
- (i) चिश्ती सिलसिले की नींव _____ (जगह) पर रखी गई । 1
 (ii) गोईद्वाल साहिब _____ नदी के किनारे पर स्थित है । 1
 (iii) गुरु गोबिन्द सिंह जी की आत्मकथा का नाम _____ है । 1
 (iv) बाबा बंदा सिंह बहादुर के पुत्र का नाम _____ था । 1
 (v) यूनानियों ने पंजाब को _____ नाम दिया । 1

सही या गलत की पहचान कीजिए :

- (vi) बाबा दीप सिंह जी ने 1757 ई. में शहीदी प्राप्त की थी । 1
 (vii) सरदार हरी सिंह नलुआ जमरौद की लड़ाई में शहीद नहीं हुए थे । 1
 (viii) महाराजा रणजीत सिंह की शाही मोहर पर 'अकाल सहाय' शब्द अंकित थे । 1
 (ix) महाराजा दलीप सिंह अन्तिम सिक्ख महाराजा नहीं थे । 1
 (x) जकरिया खाँ के पुत्र का नाम याहिया खाँ था । 1

भाग-ग

3. कोई पाँच प्रश्न कीजिए । हर एक प्रश्न का उत्तर 30 – 35 शब्दों में दीजिए । 5×3=15
- (i) श्री हरिमंदिर साहिब के बारे में एक संक्षिप्त नोट लिखिए । 3
 (ii) अकाल तखत साहिब पर एक संक्षिप्त नोट लिखिए । 3
 (iii) खालसा की स्थापना के मुख्य कारण क्या थे ? 3
 (iv) बुड्ढा दल एवं तरुण दल से आपका क्या भाव है ? 3
 (v) 'बड़े घल्लूधारे' पर नोट लिखिए । 3
 (vi) सरदार हरी सिंह नलुआ के बारे में आप क्या जानते हैं ? 3
 (vii) पंजाब को भारत का प्रवेश द्वारा क्यों कहा जाता है ? 3
 (viii) 16वीं सदी के आरंभ में पंजाब में हुए त्रिकोणीय संघर्ष के बारे में आप क्या जानते हैं ? 3

¿ Es éste suyo?

፡ କାନ୍ତିର ପଦ୍ମନାଭ ପାତ୍ର

| ተከታታይ | የጊዜ አገልግሎት

- I ? በዚ ተ ተለዋኝ ነባቸው ሲሆን የሚከተሉት ቅ-ቤቶች (A)

I ? በዚ ተደረሰ ጥሩ ማያዝ ስጋፍ ተደርሱ ሲሆን በመናድቅ (B)

I ? በዚ ተደረሰ ሲሆን ተመሳሳይ ስጋፍ ተመሳሳይ (C)

I ? በዚ ተደረሰ ሲሆን ተመሳሳይ ስጋፍ ተመሳሳይ (D)

I ? ተ ተለዋኝ መግለጫ ተ ተለዋኝ ስጋፍ ተመሳሳይ በመናድቅ (E)

I ? በዚ ተብት ተከራክ ሲሆን ተመሳሳይ ስጋፍ ተመሳሳይ (F)

: ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੁੰਦ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਅਭਿਆਸਿ

Digitized by srujanika@gmail.com

भाग-ड

5. बड़े उत्तर वाले प्रश्न

2×5=10

भाग-I और भाग-II में 100% आंतरिक छूट है। प्रत्येक भाग में से कोई एक प्रश्न कीजिए, प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 100 – 150 शब्दों में दीजिए।

भाग-I

सिक्ख धर्म के विकास में गुरु अंगद देव जी ने क्या योगदान दिया था ?

अथवा

गुरु तेग बहादुर जी की तलाश किसने की और कैसे ?

भाग-II

‘गुरमता’ और ‘सरबत खालसा’ के बारे में चर्चा कीजिए।

अथवा

महाराजा रणजीत सिंह के राज्य में प्रचलित किन्हीं पाँच लगान प्रणालियों के बारे में चर्चा कीजिए।

भाग-च

6. मानचित्र

10+5=15

दिए गए पंजाब के मानचित्र में, गुरु गोबिन्द सिंह जी की लड़ाइयों के पाँच स्थान दिखाइए और हर एक स्थान की 20 – 25 शब्दों में चर्चा कीजिए।

अथवा

दिए गए पंजाब के मानचित्र में, पहले एंग्लो-सिक्ख युद्ध की लड़ाइयों के पाँच स्थान दिखाइए और हर एक स्थान की 20 – 25 शब्दों में चर्चा कीजिए।

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **025/C** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains **28** pages (including title page) and are properly serialised as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) Question paper will comprise of **6** parts (**A, B, C, D, E, F**).
- (v) **Part-A** Q. No. 1 comprises of **20** sub-parts. All questions carry **1** mark.
- (vi) **Part-B** Q. No. 2 comprises of **10** sub-parts. All questions carry **1** mark.
- (vii) **Part-C** Q. No. 3 comprises of **8** sub-parts. Attempt any **five** questions. Answer to each question should be in **30 – 35** words. All questions carry **3** marks.
- (viii) **Part-D** Q. No. 4 comprises of **2** sub-parts. Each sub-part will have **five** questions. All questions carry **1** mark.
- (ix) **Part-E** Q. No. 5 with **100%** internal choice. Answer to each question should be in **100 – 150** words.
- (x) **Part-F** Q. No. 6 there will be one question of map that carries **15** marks. **10** marks for showing places and **5** marks for explanation of each place to be written (in **20 – 25** words) with **100%** internal choice.
- (xi) Attach the map of Punjab with the answer-book.

PART-A

1. Multiple Choice Questions : 20×1=20
- (i) When was the 'Tripartite Treaty' signed ? 1
(a) 1868 A.D. (b) 1875 A.D. (c) 1838 A.D. (d) 1839 A.D.
- (ii) After conquering Peshawar, whom did Maharaja Ranjit Singh appoint as the governor ? 1
(a) Raja Dhian Singh (b) Hari Singh Nalwa
(c) General Ventura (d) General Allarad
- (iii) What was the village called at the time of Maharaja Ranjit Singh ? 1
(a) Gram (b) Block (c) Mauja (d) Kasba
- (iv) Who wrote Zafarnama-i-Ranjit Singh ? 1
(a) Sohan Lal Suri (b) Diwan Amarnath
(c) Ganesh Dass Vadhera (d) Bhawani Dass
- (v) When was Punjab divided on the basis of language ? 1
(a) 1947 A.D. (b) 1957 A.D. (c) 1857 A.D. (d) 1966 A.D.
- (vi) Who compiled Dasam Granth ? 1
(a) Bhai Sahib Singh Ji (b) Bhai Bidhi Chand Ji
(c) Bhai Mani Singh Ji (d) Bhai Taru Singh Ji
- (vii) Who was the founder of Lodhi Dynasty ? 1
(a) Bahlul Lodhi (b) Sikandar Lodhi
(c) Ibrahim Lodhi (d) Daulat Khan Lodhi
- (viii) What do you mean by 'Nadir' ? 1
(a) Blessing of God (b) Anger of God
(c) Ego (d) Donation
- (ix) Who was the founder of 'Udasi Sect' ? 1
(a) Baba Lakhmi Dass Ji (b) Baba Dattu Ji
(c) Baba Sri Chand Ji (d) Baba Gurditta Ji
- (x) Who compiled 'Adi Granth Sahib' ? 1
(a) Guru Gobind Singh Ji (b) Guru Nanak Dev Ji
(c) Guru Arjan Dev Ji (d) Guru Hargobind Ji
- (xi) What was the name of the mother of Guru Hargobind Ji ? 1
(a) Mata Ganga Devi Ji (b) Mata Sundari Ji
(c) Mata Nanaki Ji (d) Mata Sulakhni Ji
- (xii) Which town was settled in the place of Makhowal ? 1
(a) Kartarpur (b) Chakk Nanaki
(c) Hargobindpur (d) Sarhind

- (xiii) From whom did Guru Gobind Singh Ji learn Persian language ?
(a) Bajjar Singh Rajput (b) Bhai Sahib Chand
(c) Pandit Harjas (d) Qazi Pir Mohammad

(xiv) What was the name of the Capital of Baba Banda Singh Bahadur ?
(a) Anandpur Sahib (b) Lahore
(c) Lohagarh (d) Delhi

(xv) Who appointed Abdus Samad Khan as a Subedar of Lahore ?
(a) Akbar (b) Farrukhsiyar
(c) Jahangir (d) Bahadur Shah

(xvi) When was Dal Khalsa established ?
(a) 1757 A.D. (b) 1857 A.D. (c) 1748 A.D. (d) 1947 A.D.

(xvii) When was the 'Zabti system' implemented in Punjab ?
(a) 1581 A.D. (b) 1582 A.D. (c) 1575 A.D. (d) 1572 A.D.

(xviii) Whose widow was 'Mughlani Begum' ?
(a) Zakariyya Khan (b) Mir Mannu
(c) Timur Shah (d) Changej Khan

(xix) Who was the founder of 'Kanhaiya Misl' ?
(a) Ala Singh (b) Maha Singh
(c) Charat Singh (d) Jai Singh

(xx) What was the childhood name of Maharaja Ranjit Singh ?
(a) Hari Singh (b) Buddh Singh
(c) Sher Singh (d) Jarnail Singh

PART-B

2. *Fill in the blanks :*

$$10 \times 1 = 10$$

- (i) Chishti Silsila was established at _____ (place). 1

(ii) Goindwal Sahib is situated at the bank of river _____. 1

(iii) The name of autobiography of Guru Gobind Singh Ji is _____. 1

(iv) The name of the son of Baba Banda Singh Bahadur was _____. 1

(v) _____ name was used for Punjab by the Greeks. 1

True or False :

- (vi) Baba Deep Singh Ji attained martyrdom in 1757 A.D. 1

(vii) Sardar Hari Singh Nalwa was not martyred in the Battle of Jamrud. 1

(viii) The words 'Akal Sahai' were engraved on the royal seal of Maharaja Ranjit Singh. 1

(ix) Maharaja Dalip Singh was not the last Sikh Maharaja. 1

(x) The name of the son of Zakariyya Khan was Yahia Khan. 1

PART-C

3. Attempt any **five** questions. Write the answers in 30 – 35 words. $5 \times 3 = 15$
- (i) Write a brief note on Sri Harmandir Sahib. 3
 - (ii) Write a brief note on Akal Takht Sahib. 3
 - (iii) What were the main reasons for the establishment of the Khalsa ? 3
 - (iv) What is meant by Budha Dal and Taruna Dal ? 3
 - (v) Write a brief note on the 'Big Holocaust'. 3
 - (vi) What do you know about Sardar Hari Singh Nalwa ? 3
 - (vii) Why was Punjab called the Gateway of India ? 3
 - (viii) What do you know about the triangular struggle in the Punjab at the beginning of the 16th century ? 3

PART-D

4. Source-based question $2 \times 5 = 10$

(a) The land of five rivers, Punjab is called the birthplace of Indian culture and civilization. About 4000 to 5000 years ago, the Indus Valley civilization or Harappan Civilization was born in the territories around Punjab, which is considered as one of the ancient civilizations of the world. The great characters of Ramayana and Mahabharata were associated with Punjab. The Mahabharata war was fought on this land in which Shri Krishna preached the Gita. The world famous Taxila University and Gandhara were major centers of art in Punjab. Author of Arthashastra, Kautilya, a great scholar of Sanskrit grammar, Panini and famous physician Charaka, belonged to Punjab. The political history of India was also shaped to some extent in Punjab. Due to the economic condition of the Punjab, all the foreign invaders came to Punjab from the North-Western border of Punjab. The kings Chandragupta Maurya and Harshvardhana started their campaign of conquest from Punjab and established a vast and strong empire.

Answer the following questions :

- (i) Who was the writer of Arthashastra ? 1
- (ii) From which direction did the foreign invaders enter Punjab ? 1
- (iii) Panini was the scholar of which subject ? 1
- (iv) The Harappan Civilization was born on which land ? 1
- (v) The characters of which epics were associated with Punjab ? 1

- (b) Punjab was annexed to the British Empire on 29th March, 1849 A.D. Maharaja Dalip Singh was deprived of all the responsibilities. Annual pension was given to him. The royal property was confiscated. The famous Kohinoor diamond was also presented to Queen Victoria. At that time, Diwan Mulraj was put on trial and sentenced to death which was later commuted to life imprisonment. The administration of Punjab was handed over to an administrative board. Henry Lawrence was made the President of that board. British officers were appointed in Punjab. At that time, the board made many efforts to improve Punjab. Princely States Patiala, Nabha, Jind, Faridkot, Kapurthala, Malerkotla etc., helped the British in the Second Anglo-Sikh war (1848 – 49 A.D.), so they were not eliminated.

Answer the following questions :

(i)	To whom was Kohinoor diamond given ?	1
(ii)	Who was prosecuted after the war ?	1
(iii)	Who was made the President of the administrative board ?	1
(iv)	Which two Princely States were not abolished ?	1
(v)	After the Second Anglo-Sikh War, Punjab was annexed to which empire ?	1

PART-E

5. Long answer type questions $2 \times 5 = 10$

Part-I and Part-II have 100% internal choice. Attempt any **one** question from each part. Answer each question in 100 – 150 words.

Part-I

What contribution did Guru Angad Dev Ji make in the development of Sikhism ?

OR

Who searched for Guru Tegh Bahadur Ji and how ?

Part-II

Give information about ‘Gurmata’ and ‘Sarbat Khalsa’.

OR

Discuss the five taxation systems prevalent in the reign of Maharaja Ranjit Singh.

PART-F

6. Map $10 + 5 = 15$

On the given map of Punjab, show the five places of battles of Guru Gobind Singh Ji and explain each of those places in 20 – 25 words.

OR

On the given map of Punjab, show the five places of battles of the First Anglo-Sikh War and explain each of those places in 20 – 25 words.

SS - 2323

Code 025/C

15

PUNJAB

ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ

Class - 10 + 2
Paper - History

2022 - 2023 (March)
Code - 025

Instruction

1. Please read all instructions along with question paper carefully.
2. For objective type questions give full marks.
3. For source based questions answer could be in one word to one sentence.
4. For Short/Long answer type questions please give full marks if answer is correct.
5. Do not deduct the marks against poor handwriting.
6. For map questions give full marks for places very near to actual position. Do not deduct marks for not drawing rivers in the map.

AMCET
01/03/2023

Bajinder Singh
01/03/2023

Amrit
01/03/2023